

Mitropolitul Petru Movilă și Academia Movileană din Kiev – repere bibliografice

Diac. Prof. Dr. Vasile M. DEMCIUC

Timpul este cel care are puterea de a întări liniile portretistice ale unor personalități marcante în viața culturală, religioasă, socială și politică, și de a statornici în chip definitiv valoarea operei lor, după cum tot timpul este cel care șterge sau împinge în penumbră conturul figurilor cu merite nu tocmai pe măsura vârstei produse în epocă.

După 350 de ani de la publicarea *Mărturisirii ortodoxe*, mitropolitul Petru Movilă se dovedește a fi o valoare culturală, teologică și literară de rezistență permanentă, iar rememorarea activității sale este o consacrare a poziției de mare merit pe care o ocupă în trecutul cultural ortodox sud-est european.

Personalitatea mitropolitului Petru Movilă suscită neîncetat interesul istoricilor, cu precădere al celor români, ruși, ucraineni, poloni, italieni, francezi, englezi.

Figură proeminentă a începutului de veac XVII, activitatea sa a interesat culturile ortodoxe din sud-estul Europei și s-a răsfrânt apoi pe mari arii și cu ecouri îndelungate.

Bibliografia bogată referitoare la viața și activitatea sa este mărturia opiniilor diverse emise de-a lungul anilor.

Restituirea operei și activității lui Petru Movilă se realizează, așa după cum ne putem da seama, din analiza acestor câteva contribuții din ultimele două secole, printr-o muncă acerbă în arhive, prin depistarea de noi izvoare și mai ales prin aplicarea unei metodologii științifice obiective.

Lista pe care o publicăm în rândurile ce urmează, începută în august 1992, pe când mă aflam la o documentare în Lavra Pecerska – Kiev, departe este de a fi exhaustivă. Ea dorește să arate că prin studiile închinat lui Petru Movilă, că materialele toate converg în a considera pe mitropolitul Petru Movilă un mare premergător ortodox în sensul ecumenismului din zilele noastre.

Reprezentant al unei culturi ecleziastice, mitropolitul Petru Movilă care înțelegea că *Ortodoxia era o patrie și cultura ortodoxă o singură cultură*, aparține peisajului internațional dominat de spiritualitatea monahicească isihastă ce triumfă deopotrivă din Răsărit până în Apus.

Opera mitropolitului Petru Movilă

Pravoslavnica Mărturisire a săborniceștii și apostoleștii biserecii Răsăritului, trad. Radu Greceanu, Buzău, Tip. Episcopiei, 1691.

Mărturisirea ortodoxă a apostoliceștii și catoliceștii bisericii de Răsărit, trad. Filaret Scriban, Tip. Mănăstirea Neamț, 1844.

Mărturisirea ortodoxă, îngrijită și introd. Niculae M. Popescu și Gh. I. Moiescu, pref. Tit Simedrea, București, Mitropolia Bucovinei, 1942.

Sfaturi către Moise Movilă (1631), în *Literatura română veche (1402 – 1647)* II, București, 1971.

Liturghierul, Pecerska, 1629, 1638, 1639.

Liturghierul, Lvov, 1636.

Evangheliarul, Lvov, 1636.

Evangheliarul, Pecerska, 1644.

Apostolul, Lvov, 1638.

Psaltirea, Pecerska, 1629, 1640, 1644.

Psaltirea, Moghilev, 1637.

Octoihul, Lvov, 1630, 1639, 1640.

Triodul, Pecerska, 1627, 1631, 1640.

Triodul, Lvov, 1642.

Triodul înflorat, Pecerska, 1631.

Antologhionul, Pecerska, 1636.

Antologhionul, Lvov, 1638.

Evhologhionul sau Molitvelnicul, Pecerska (1646).

Capitolele parentice ale diaconului Agapet și Așezămintele ascetice ale lui Dorotei, Kiev (1628).

Omiliile Sfântului Macarie Egipteanul, Kiev (1632)

Patericul Sfinților care au strălucit în Pecerska, Kiev (1634).

Istoria lui Varlaam și Ioasaf, Kiev (1638).

Evanghelia învățătoare sau Cazania, Kiev (1637).

Nomocanonul, Kiev (1629).

Lithos sau Piatra aruncată din praștia adevărului, Kiev (1644).

Lucrări despre Mitropolitul Petru Movilă și Academia moveleană de la Kiev:

Alexandru, Ioan, *Început de imn pentru mitropolitul Petru Movilă*, în M.A., nr. 1, 1988.

Arbore, Zamfir, *Petru Movilă, mitropolitul Kievului*, București, 1898.

Asaki, Gheorghe, *Despre literatura românească*, în Albina Românească, nr. 2, 1830.

Avădani, Mihail I., *Așezământul școlar de la Trei Ierarhi din Iași – prima instituție cu elemente de învățământ superior din Moldova*, în M.M.S., 1971-1972.

Bârlea, Octavian, *De Confessione Orthodoxa Petri Mohilae*, Frankfurt am Main, 1948.

Bălan, Pavel, *Icoana sufletului nostru*, Chișinău, 1992.

Bălan, Ioanichie Ierom., *Mărturii românești la locurile sfinte*, Roman, 1986.

Beloded, V.D., *Filosofskaja mysl' v Kieve*, Kiev, 1982.

Bezvicconi, G., *Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse din cele mai vechi timpuri până la mijlocul secolului al XIX-lea*, București, 1962.

Bilodid, Oles, Victor Harlamov, *Descoperirea de sub fundația catedralei Uspenia din Kiev*, în M.A., nr. 6, 1987.

Bilodid, Ivan, *Kyjevo / Mohyljans'ka akademija v istoriji sxidnoslo'jans'kyx literaturnyx mov*, în *Naukova dumka*, 1979, Kiev.

Bilodid, I.K., *Kyjevo Mohyljans'ka akademija v istoriji sxidnoslo'jans'kyx literaturnyx mov*, Kiev, 1979.

Bobână, Gheorghe, *Idei și tendințe umaniste în activitatea și opera lui Petru Movilă*, în volumul *Un veac de aur în Moldova (1643-1743)*, Chișinău – București, 1996.

Bodogae, Teodor, *Ajutoarele românești la mănăstirile din Sfântul Munte Athos*, Sibiu, 1940.

Bodogae, Teodor, Pr., *Un capitol din relațiile româno-ruse: Mitropolitul Petru Movilă*, în *Revista teologică*, nr. 9, 1946.

Bodogae, Teodor, *Din istoria Bisericii ortodoxe de acum 300 de ani. Considerații istorice în legătură cu Sinodul de la Iași*, Sibiu, 1943.

Bodogae, Teodor Pr. Prof. Dr., *Un capitol din relațiile româno-ruse: mitropolitul Petru Movilă*, în *Revista teologică*, nr. 36, Sibiu, 1946.

Bogdan, Nicolae A., *Herbul mitropolitului Petru Movilă*, în *Arhiva* 29, 1922.

Bogdan, D.P., *Les enseignements de Pierre Movilă adressés à son frere Moise Movilă*, în *Cyrillomethodianum*, nr.1, 1971.

Brătulescu, Victor Prof., *Pomelnicul cel mare al Mănăstirii Sucevița*, în M.M.S., nr. 3-4, 1968.

Brătulescu, Victor Prof., *Portretul logofătului Ioan Movilă (monahul Ioanichie) în tabloul votiv de la Sucevița*, în M.M.S., nr. 1-2, 1966.

Bulat, Toma, *Petru Movilă – prinț de Moldova, apărător al ortodoxismului – cu prilejul împlinirii a 300 de ani de la Sinodul din Iași, 1641-1941*, în *Buletinul Institutului de Istoria Românilor A.D. Xenopol, Iași*, 1941.

Bulat, T.G., *Petru Movilă, prinț de Moldova, apărător al Ortodoxismului*, Iași, 1941.

Bulgakov, M.P., *Istoriia Kievskoj akademii*, St. Petersburg, 1843.

Cândea, Virgil, *Mărturii românești peste hotare*, București, 1991.

Cantemir, Dimitrie, *Descrierea Moldovei*, București, 1956.

Cartojan, N., *Istoria literaturii române vechi*, București, 1980.

Cazacu, Matei, *Pierre Mohyla et la Roumanie. Essai historique et bibliographique*, în *Harvard Ukrainian studies*, nr.1-2, 1984, Cambridge.

Cazacu, Matei, *Pierre Mohyla et la Roumanie: essai historique*, în *Harvard Ukrainian Studies*, nr. 1, 1984.

Chitimia, I.C., *Considerații istoriografice referitoare la Panegiricul movilean*, în M.A., nr.1, 1988.

Ciobanu, Ștefan, *Din legăturile culturale moldo-ucrainene*, în A.A.R. M.S.L., 1938.

Ciobanu, Valeriu, *Relații literare româno-ruse în epoca feudală*, în Revista de istorie și teorie literară, nr. 9, 1960.

Ciobanu Șt., *Istoria literaturii române vechi*, București, 1947.

Ciurea, Al. I., *Șirul mitropoliților Bisericii Ortodoxe din Moldova. Elemente esențiale și bibliografice*, în *Credință și cultură în Moldova, II, Credință ortodoxă și unitate bisericească*, Iași, 1995.

Constantinescu, Barbu, *Românul Petru Movilă ca reprezentant al Bisericii Ortodoxe* în Columna lui Traian, nr. 4, 1873.

Constantinescu, Barbu, *Românul Petru Movilă ca reprezentant al Bisericii Ortodoxe*, în Columna lui Traian, nr. 3, 1873.

Cracraft, J., *The Church Reform of Peter the Great*, Stanford, 1971.

Cracraft, James, *Theology at the Kiev Academy during its Golden Age*, în Harward Ukrainian Studies nr. 1, 1984.

Dobrescu, S. Matei, *Împrejurările care au provocat Sinodul de la Iași 1642*, București, 1890.

Elian, Alexandru, *Contribuția grecească la Mărturisirea ortodoxă*, în Balcania, nr. 5, 1942.

Elian, Alexandru, *Cuvânt înainte la Petru Movilă – Mărturisirea de credință a Bisericii ortodoxe, 1642*, București, 1981.

Elian, Alexandru, *Mărturisirea de credință a Bisericii ortodoxe. Traducere de...*, București, 1981.

Enăceanu, Gh., *Din istoria bisericească a românilor – Petru Movilă*, în B.O.R., nr. 7, 1883.

Enăceanu, Ghenadie, *Din istoria bisericească a românilor: Petru Movilă*, în B.O.R., nr. 7, 1883; nr. 8, 1884.

Enăceanu, Ghenadie arhim., *Meșterul Manole și Petru Movilă. Din istoria bisericească a românilor*, în B.O.R., 1883.

Erbiceanu, Constantin, *Petru Movilă*, în B.O.R., nr. 5,6,8,10, 1909-1910. *Etudes d'iconographie et d'histoire. Portrait inconnu de Georges Mogila, métropolit de Moldavie, et de Pierre Mogila, métropolit de Kiev*, în R.I.R., nr. 4, 1934.

Florovsky, G., *Puti russkogo bogoslovija*, Paris, 1937.

Florovsky, G., *Puti russkogo bogoslovija*, Paris, 1981.

Gheorghită, Ilie, Pr., *Cinstirea mitropolitului Petru Movilă în Biserica Ru-sească*, în M.M.S., nr. 12, 1942.

Gheorghiu, Nicolae A., *Întâmpinarea lui Meletios Syrigos și Richard Simon*, în B.O.R., 1942.

Golimas, A.H., *Un domnitor o epocă. Vremea lui Miron Barnovschi Moghilă, voievod al Moldovei*, București, 1980.

Golubev, S., *Istoriia Kievskoi dukhovnoi akademii - Period domogilianskii*, Kiev, 1880.

Golubev, S.T., *Istoriia Kievskoj duhovnoj akademii*, Kiev, 1886.

Golubev, S.T., *Kievo mogilanskaja kolegija pri zizni svoego fundatora, Kievskogo mitropolita Petra Mogily*, în Trudy Kievskoj duhovnoj akademii, no. 12, 1890.

Golubev, S., *Kievskaja akademija v konce XVII i nacale XVIII stoletii*, Kiev, 1901.

Golubev, S., *Kievskij mitropolit Petr Mogila i ego spodvizniki*, Kiev, 1883.

Golubev, S.T., *Prilozenija k socineniju: Istorija Kievskoj duhovnoj akademii*, în Universitetskie izvestija of Kiev, no. 4, 1886.

Golubev, S., *Sobstvennorucnyja zapiski Petra Moghily*, în Arhiv jugo zapadnoj Rossii, vol. 7, Kiev, 1887.

Gorovei, Ștefan S., *Movileștii*, în M.I., nr. 6, 1973.

Gorovei, Ștefan S., *O lămurire: domnia ereditară a familiei Movilă*, în R.I., 1975.

Gorovei, Ștefan S., *Pe marginea unei filiații incerte – Maria Movilă – fiica lui Petru Rares*, în C.I., 1980.

Gorovei, Ștefan S., *Petru Movilă – Contribuții*, în M.M.S., nr.10-12, 1981.

Graham, H.F., *Mogila, Petr Simeonovich (1596-1647)*, în The Modern Encyclopedia of Russian and Soviet History, no. 23, 1981.

Graham, Hugh F., *Peter Mogila – Metropolitan of Kiev*, în Russian Review, 14 oct. 1955.

Greceanu, Radu logofătul, *Predoslovie la Pravoslavnica Mărturisire a mitropolitului Petru Movilă întoarsă în limba românească*, Episcopia Buzăului, 1691.

Grosu, Nicolae, *Characterizarea canonică și simbolică a Sinodului de la Iași*, în Cronica Romanului, nr. 19, Roman, 1941.

Harlampovic, K.V., *Zapadnourusskie pravoslavnye skoly XVI i nacala XVII veka*, Kazan, 1898.

Hăjdău, Alexandru, *Cuvânt către ucinicii sholii tânutului Hotin, Ruși și Români*, în Foaie pentru minte, inimă și literatură, București, 1838.

Hyznjak, Z.I., *KyjevoMohyljans'ka akademija*, Kiev, 1981.

Ilarion Metropolitan, *Ukrajins'ka cerkva ya cas rujiny /1657-1687*, Winnipeg, 1956.

Ionescu, Teofil, *Codex parisinus 1265*, în Vestitorul, nr. 3, 1942.

Ionescu, T., *La vie et l'oeuvre de Pierre Movila*, Paris, 1944.

Iorga, N., *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, București, 1909.

Iorga, N., *Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1688*, București, 1904.

Isajevyc, J.D., *Bratstva ta jix rol v rozytkku ukrajins koji kultury XVI-XVII*, Kiev, 1966.

Ivașcu, G., *Istoria literaturii române*, București, 1969. *Însemnările sihas-trului Petru Movilă de la domeniul Rubejovca de lângă Kiev și primii ani de stăreție de la Pecersca*, în Arhiva iugozapadnoi Rossi, Kiev, 1887.

Jablonowski, A., *Akademia Kijowsko - Mohilanska*, Cracow, 1899.

Jablonowski, A., *Akademia Kijowsko – Mohilanska – Zarys historyczny na tle rozwoju ogolnego cywilizacyi zachodniei na Rusi*, Cracow, 1899-1900.

Jobert, Ambroise, *De Luther a Mohila – La Pologne dans la crise de la chre-tientée 1517-1648*, Paris, 1974.

Khyzhniak, Z.I., *Kyevo – Mohylians'ka akademiia*, Kiev, 1970.

Khyzzhniak, Zoia, *Kjevo – Mohylians'ka akademiia*, Kiev, 1970.

Kowalska, H., *Mohila – Moghila Movila – Piotr*, în *Polski Słownik Biograficzny* 21, no. 3, 1976.

Kowalska, Halina, *Movila – Moghilă Movilă Piotr – Polski Słownik Biograficzny*, în *Polska Akademia Nauk*, no. 90, 1976, Wrocław. *La vie et l'oeuvre de Pierre Movilă*, Paris, 1944.

Lăudat, I.D., *Istoria literaturii române vechi*, București, 1962. *Legături culturale bisericești dintre români și ruși în secolele XV-XX*, în *Revista Societății istorice – arheologice – bisericești*, nr. 22, Kisinev, 1932.

Lewin, Paulina, *Intermedia wschodniosłowianskie XVI-XVIII wieku*, Wrocław, 1967.

Licea, Ion, *Contribuțiuni vechi românești la cultura altor popoare*, Galați, 1932.

Lungu, Gheorghe, *Un important moment istoric al legăturilor culturale și bisericești ruso- române – Petru Movilă*, în *M.M.S.*, nr. 1, 1954.

Lupaș, Ioan, *Mitropolitul Petru Movilă și relațiunile lui cu românii*, în *Studii istorice*, Sibiu, 1943.

Luzny, R., *Pisarze kregu Akademii Kijowsko – Mohylanskiej a literatura polska – Z dziejow zwiqzkow kulturalnych polsko – wschodniosłowianskich XVII-XVIII w.*, Cracow, 1966.

Luzny, Ryszard, *The Kiev Mohyla Academy in Relation to Polish Culture*, în *Harward Ukrainian Studies*, nr. 1, 1984.

Malanetchi, Vasile, *Mormântul lui Petru Movilă*, în *Literatura și Arta*, nr. 32, 1984.

Malvy, A. and Viller, M., *La Confession orthodoxe de Pierre Moghila métropolitte de Kiev (1633-1646)*, în *Orientalia Christiana*, no. 10, Rome - Paris, 1927.

Marian, Simeon Florea Pr., *Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava. Schiță istorică*, București, 1895.

Maricari, Valeriu prof., *Moștenirea Movileștilor*, în *Teologie și viață*, nr. 9-12, 1991.

Martel, A., *La langue polonaise dans les pays ruthenes – Ukraine et Russie Blanche, 1569-1667*, Lille, 1938.

Mateescu, Nicolae, *Petru Movilă Mitropolitul Kievului – 1596-1646*, București, 1896.

Maxnovec, J.L. *Ukrajins'ki pzs'mennyky*, Kiev, 1966.

Mazilu, Dan Horia, *Petru Movilă sau fascinația cărții*, în *Secolul 20*, nr. 11- 12, 1977.

Mărtinaș, I., *Mitropolitul Petru Movilă și Catholicismul*, Iași, 1943.

Medlin, W.K. and C.G. Patrinnellis, *Renaissance Influences and Religious Reforms in Russia – Western and Post-Byzantine Impacts on Culture and Education 16th-17th Centuries*, Geneva, 1971.

Medynskij, E. N., *Bratskie školy Ukrainy i Belorussi v XVI-XVII v.v.*, Moskow, 1954.

Melchisedec, Ștefănescu, *Biserica ortodoxă în luptă cu protestantismul în special cu calvinismul în veacul al XVII-lea și cele două sinoade din Moldova contra calvinilor*, în A.A.R.M.S.I., nr. 12, 1889.

Melchisedec, episcopul, *Papismul și starea actuală a Bisericii Ortodoxe în Regatul României*, București, 1883.

Mihail, Paul Pr., *Considerații asupra scrierilor și activității mitropolitului Petru Movilă și completări bibliografice*, în M.A., nr. 6, 1987.

Mihailovici, Paul, *Două documente de legătură culturală dintre români și Ruși*, Iași, 1930.

Mihailovici, P., *Legături culturale bisericești dintre români și ruși în secolele XV-XX. Schiță istorică*, în Revista Societății istorice - arheologice - bisericești, Chișinău, București, nr. 22, 1932.

Mihăilă, A., *Contribuții la istoria culturii și literaturii române vechi*, București, 1972.

Mihăilă, Gheorghe, *Două scrieri literare ale lui Petru Movilă adresate compatrioților Săi*, în Contribuții la istoria culturii și literaturii române vechi, București, 1972.

Mihălcescu, Irineu, *Petru Movilă și Sinodul de la Iași*, în M.M.S., 1942.

Minea, Ilie, *Câteva precizări și interpretări noi în legătură cu Sinodul de la Iași*, în M.M.S., 1942.

Minea, Ilie și Boca L.T., *Despre cel mai vechiu document în legătură cu școala de la Trei Ierarhi*, în Cercetări istorice, nr. 10, 1934. *Mitropolitul Petru Movilă și catolicismul*, în Vestitorul, nr. 3, 1942.

Mitu, Mihai, *Panegiricul necrolog intitulat Jale reînnoită rostit la catafalcul mitropolitului Petru Movilă în catedrala Lavrei Pecersca din Kiev*, traducere văzută de Prof. I.C. Chițimia, în M.A., nr. 1, 1988.

Moisescu, Gh. I. Pr. Prof. și Alex Filipașcu, *Istoria Bisericii Române*, București, 1957.

Moisescu, Justin Prof. Dr., *În legătură cu Mărturisirea ortodoxă a mitropolitului Petru Movilă*, în B.O.R., nr. 5, 1948.

Musicescu, M.A., Berza, M., *Mănăstirea Sucevița*, București, 1958.

Negrescu, I. conf., *Mitropolitul Petru Movilă, înfățișat de noua literatură teologică rusă. Lupta lui împotriva influenței iezuito-uniatice în Ucraina și Bielorussia*, în Ortodoxia, nr. 1, 1952.

Nicodim, mitropolit de Harkov, *Slujba celui între sfinți părintele nostru Petru Movilă, Mitropolitul Kievului*, Kiev, 1996.

Nistor, Ion, *Contribuții la relațiile dintre Moldova și Ucraina în veacul al XVII-lea*, în A.A.R.M.S.I., nr.13, 1932.

Nonea, Constantin, *Legăturile mitropolitului Varlaam (1632-1653) cu bisericile ortodoxe din Kiev și Moscova*, în M.M.S., 1957. *O carte necunoscută a lui Petru Movilă dedicată lui Matei Basarab*, în Omagiu lui Petre Constantinescu – Iași cu prilejul împlinirii a 70 de ani, București, 1965.

Oreste, Tafrales, *Chiesa ortodossa e Riforma nei secoli XVI-XVII*, Roma, 1935.

Pakulin, V.S., *Mogila*, în Sovetskaja istoriceskaja enciclopedija, nr. 9, 1966.

Panaiteșcu, P.P., *O carte necunoscută a lui Petru Movilă dedicată lui Matei Basarab*, în Omagiu lui P. Constantinescu - Iași, cu prilejul împlinirii a 70 de ani, București, 1965.

Panaiteșcu, P.P., *Contribuții la istoria culturii românești*, București, 1971.

Panaiteșcu, P.P., *L'influence de l'oeuvre de Pierre Mogila, archevêque de Kiev dans les Principautés roumaines*, în *Melanges de l'Ecole roumaine en France*, Paris, 1926.

Panaiteșcu, P.P., *Petru Movilă și românii*, în B.O.R., nr. 9-10, 1942.

Panaiteșcu, P.P., *Un autograf al lui Petru Movilă pe un Tetraevanghel de la Ștefan cel Mare*, în R.I.R., nr. 9, 1939.

Panaiteșcu, P. P., *Un autograf al lui Petru Movilă pe o Evanghelie a lui Ștefan cel Mare*, în R.I.R., 1939.

Papacostea, Victor, *O școală de limbă și cultură slavonă la Târgoviște în timpul domniei lui Matei Basarab*, în *Romanoslavica*, nr. 5, 1962, București.

Pascu, G., *Istoria literaturii române până în secolul al XVII-lea*, Iași, 1922.

Păcurariu, Mircea Pr. Prof. Dr., *Movilă (Moghilă) Petru în Dicționarul teologilor români*, București, 1996.

Petrescu, Ioan, D., *Locul Mărturisirii ortodoxe a lui Petru Movilă în Ortodoxie*, în *Predania*, nr. 8-9, 1937, București.

Petreuță, Ioan, *Sinodul de la Iași și Mărturisirea ortodoxă*, în *Biserica bănețeană*, nr. 9, 1941, Timișoara.

Petrov, N., *Kievskaja akademija vo vtoroj polovine XVII veka*, Kiev, 1895.

Petrov, N., *Opisanie rukopisej cerkovno-arheologiceskogo muzeja pri Kievskoj duhovnoj akademii*, Kiev, 1875-1879.

Petrovici, Teodor, *Petru Movilă, mitropolitul Chievlui*, București, 1941. *Petru Movilă, ctitor al tipografiilor române din veacul al XVII-lea*, în *Almanahul Graficei Române*, Craiova, 1931. *Petru Movilă – literatura română veche 1402-1647*, ed. G. Mihăilă, Dan O. Zamfirescu, București, 1969. *Petru Movilă și românii*, în B.O.R., 1942.

Picot, E., *Pierre Movilă*, în *Bibliographie hellenique du XVII-e siècle*, Paris, 1896.

Pimen, Suceveanul episcop, *Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava*, în vol. *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești*, București, 1987.

Piru, Al., *Istoria literaturii române. Perioada veche*, București, 1970.

Plămădeală, Antonie, *Eveniment mondial la Iași – Sinodul din 1642*, în *Dascăli de cuget și simțire românească*, București, 1981.

Plămădeală, Antonie Mitropolitul Ardealului, *Mitropolitul Petru Movilă la 340 de ani de la moartea sa (1647-1987)*, în M.A., nr. 6, 1987.

Pocitan, V., *Studenti teologi moldoveni la Academia spirituală din Kiev*, în B.O.R., 1945. *Pomenirea de trei sute de ani a Sinodului de la Iași, 15 septembrie până la 27 octombrie 164*, în A.A.R. M.S.I., nr. 3, 1942. *Pomenirea mitropolitului Petru Movilă și a Sinodului de la Iași*, în B.O.R., 1942.

Popescu, Nicolae M. și Moisescu Gheorghe I., *Mărturisirea ortodoxă*, București, 1942.

Popescu, Nicolae, M., *Petru Movilă* în B.O.R., nr. 1, 1947.

- Popescu, M. Nicolae Pr., *Petru Movilă*, în B.O.R., nr. 1-3, 1947.
- Popescu, Simion, *Sinodul de la Iași din 1642*, în *Renășterea*, nr. 10, 1942.
- Popescu, Scarlat, *Tiparnița de la Biserica Trei Ierarhi – Iași. Cea dintâi carte imprimată în Moldova*, în M.M.S., 1971.
- Popescu-Vâlcea G., *Un manuscris al voievodului Ieremia Movilă*, București 1984.
- Popivchak, R.P., *Peter Mohila, metropolitan of Kiev (1633-1647), Translation and Evaluation of his Orthodox Confession of Faith – 1640*, Washington D.C., 1975.
- Popivchak, Ronald Peter, *Peter Mohila, Metropolitan of Kiev*, Washington, 1975.
- Popov, P., *Nevidonui prijittevnii portret Petra Moghily*, Narodna, tvorcistivta etnografia, nr. 6, 1969.
- Rezachievici, C., *Manifestare internațională dedicată lui Petru Movilă*, în «Magazin istoric» an XX (1996), nr. 6, București.
- Rezuș, Petru, *Academia moveleană din Kiev și rolul ei în dezvoltarea învățământului teologic din țările române*, în M.O., 1967.
- Savin, Gheorghe Ioan, *Mitropolitul Petru Movilă și Sinodul de la Iași. Contribuții românești la viața spirituală rusă*, în Cetatea Moldovei, nr. 2, 1941.
- Scriban, Filaret Arhim., *Viața mitropolitului Petru Movilă, introducerea la traducerea în românește a Mărturisirii Ortodoxe a Apostoliceștei și Catoliceștei Biserici a Răsăritului, alcătuită de Mitropolitul Petru Movilă*, Mănăstirea Neamț, 1864.
- Sevcenko, Igor, *The Many Worlds of Peter Mohyla*, în Harward Ukrainian Studies, nr. 1, 1984.
- Simionescu, Dan și Bogdan, Damian P., *Începuturile culturale ale domniei lui Matei Basarab*, în B.O.R., 1938.
- Simota, Algeria, *Petru Movilă*, în Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900, București, 1979.
- Stratij, J.M., V.D. Litvinov, V.A. Andrusko, *Opisanie kursov filosofii i ritoriki professorov Kievo – Mogiljanskoj akademii*, Kiev, 1982.
- Stratij, J.M., *Problemy natur – filosofii v filosojskoj mzsli Ukrainy XVII v.*, Kiev, 1981.
- Suttner, Ernest Christian, *Noi date și precizări în legătură cu Sinodul de la Iași din 1642*, în B.O.R., 1975.
- Sydorenco, A., *The Kievan Academz in the Seventeenth Century – (University of Ottawa Ukrainian Studie, 1)*, Ottava, 1977.
- Sydorenko, A., *The kievan Akademy in the Seventeenth Century*, Ottava, 1977.
- Sysyn, Frank, E., *Peter Mohyla and the Kiev Academy in Recent Western Works*, în Harward Ukrainian Studies, nr. 1, 1984.
- Sesan, Milan, *În amintirea soborului de la Iași din 1642*, în Candela Cernăuți, 1942.
- Sevcenko, Igor, *The many worlds of Peter Mohyla*, în Harward Ukrainian Studies, nr. 1, 1984.
- Ștefănescu, Ștefan acad., *Cuvânt introductiv la Panegiricul din 1647*, în M.A., nr. 1, 1988.

- Ștefănescu, I. D., *Portretele lui Petru Movilă*, în B.O.R., nr. 1, 1947.
- Ștrempel, Gabriel, *Sprijinul acordat de Rusia țiparului românesc în secolul al XVII*, în Studii și cercetări de bibliologie, nr. 1, București, 1955.
- Theodorescu, Răzvan, *Civilizația românilor între medieval și modern*, 2 vol. București, 1987.
- Titov, Hv., *Materijaly dlja istoriji knyžnoji spravy na Vkraini v. XVI – XVIII vv.*, Kiev, 1924.
- Tomescu, Mircea, *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*, București, 1968.
- Vasilescu, Emilian, *Petru Movilă, apărător al ortodoxiei*, în Gândirea, nr. 20, București, 1941.
- Velykyj, A.H., *Anonimnyj projekt Petra Mohyly*, în Analecta Ordinic S. Basilii Magni, 4, Rome, 1963. *Viața mitropolitului Petru Movilă*, în Vestitorul Românesc, nr. 16, București, 1851.
- Viller, M., *Une infiltration latine dans la théologie orthodoxe. La Confession orthodoxe attribuée à Pierre Moghila et le catéchisme de Canisius*, în Recherches de science religieuse, no. 2, 1912.
- Vishnevskii, D., *Kievskaia akademiia v pervoi polovine XVIII stoletia*, Kiev, 1903.
- Voinescu, Teodora, *Contribuții la studiul manuscriselor ilustrate din mănăstirile Sucevița și Dragomirna*, în S.C.I.A., nr. 1-2, 1955.
- Vornicescu, Nestor, *Din viața și nevoțele de Dumnezeu iubitorului Arhiepiscop și Mitropolit al Kievului Petru Movilă (1596-1646)*, în Curierul național, 1632-1996.
- Vornicescu, Nestor, *Petru Movilă – mitropolitul Kievului și românii de acasă*, în Armonia, an. IV, nr. 2, 1996.
- Vornicescu, Nestor, *Sfântul Ierarh Petru Movilă, mitropolitul Kievului, al Galiiției și a toată Ucraina - monografie hagiografică*, Craiova, 1999.
- Xyznjak, Z.I. *Mohyljans 'ka akademija*, Kiev, 1970.
- Zahara, I.S., *Bor 'ba idej v filosojskoj mzsli na Ukraine na rubeze XVII /XVIII vv.*, Kiev, 1982.
- Zernov, N., *Eastern Christendom / a study of the Origin and Development of the Eastern Orthodox Church*, London, 1961.
- Zhukovskiy, Arcadii, *Petro Mohyla i Pytannia iednosty tserkov*, Paris, 1969.
- Zugrav, I. pr. Prof., *Mănăstirea Sucevița*, în M.M.S., nr. 9-10, 1954.
- Zukovskiy, A., *Petro mohyla j pytannja j ednosty cerkov – Ukrainian Free University Series / Monographs*, Paris, 1969.